

(Књижевни лист, бр. 76, 1. децембар 2008. године)

У издању реномиране издавачке куће Филип Вишњић из Београда, недавно се појавила књига Војислава Коштунице Одбрана Косова. У књизи су сабрани ауторови најважнији говори, расправе и излагања који прате почетак ток и завршетак преговора о Косову, у временском периоду од 2005 до 2008. године.

Иако се Ваша књига, Одбрана Косова, односи на један сасвим конкретан политички проблем, чини се, да су у многим Вашим излагањима дошле до потпуног изражаја савремене теоријске контроверзе о односу моћи, права и правде. Такође, Ви сте у Вашим иступањима пред домаћом јавношћу и релевантним међународним институцијама увек наглашавали глобални правни и политички аспект косовског питања. С обзиром на дугогодишње бављење овим сложеним проблемом, како Ви видите стање савремених међународних односа када је реч о принципима суверенитета, територијалног интегритета и правде?

– После Другог светског рата кроз систем УН успостављени су општеважећи принципи међународног права и један принцип је по свом значају посебно издвојен, а то је поштовање суверенитета и територијалног интегритета међународно признатих држава.

Добрим делом овај принцип је брањен и захваљујући институту вета који је постојао за пет сталних чланица Савета безбедности УН. Када смо размишљали како да поставимо стратегију за одбрану Косова и Метохије закључили смо да је најјаче оружје које имамо управо позивање на опште принципе на којима почива савремени међународни поредак.

Наравно, знали смо да велике силе које стоје иза пројекта независности Косова, пре свих САД, као одговор на нашу стратегију могу прибећи политици силе и најгрубље погазити Повељу УН и важећу Резолуцију 1244. То се и десило, али је цена коју ће целокупна светска заједница платити због нарушавања основних принципа међународног права веома висока и немогуће је до краја предвидети све последице ове политике силе. Веома је важна чињеница да Савет безбедности УН није одобрио план Мартија Ахтисарија који је касније послужио као основа за проглашење и признање једностране независности Косова. То значи и да фактички више не функционише право вета у СБ, јер су западне земље и поред тога што СБ није усвојио Ахтисаријев план признале независност Косова.

У својој одбрани Косова често истичете, да Србија као демократски уређена држава, има право, да од међународне заједнице захтева да решење косовског питања мора бити компромисно и универзално прихватљиво? Због чега по Вашем мишљењу до таквог решења ипак, није дошло?

– Основни разлог лежи у остваривању војних и безбедносних интереса НАТО пакта и САД. После изградње војне базе Бондстил очигледан интерес САД је био да створи „надзирану“ независност Косова, при чему се преко Анекса 11 Ахтисаријевог плана остварује „надзирање“ ове територије од стране НАТО пакта. Ахтисаријев план је утврдио да је НАТО „коначан орган“ власти на Косову и то је првенствени интерес САД и западних држава које су цео овај процес осмислили и спровели. Свако компромисно решење које би било у складу са међународним правом унапред је од стране ових сила било одбачено.

У једном излагању Ви сте подсетили да је Марти Ахтисари изасланик Генералног секретара УН за преговоре о статусу Косова и Метохије, тврдио да ће од развоја демократије у Србији зависити да ли ће Косово остати у саставу Србије или ће постати независно. Иако нико данас не доводи у питање да је Србија демократска земља, Ахтисари је променио свој претходни став, и предложио план за њено распарчавање. Да ли се овај потез може тумачити као непоштовање права, правичности и демократије, управо оних вредности које очекујемо да буду заштићене од Савета безбедности УН, односно њених делегираних представника?

– Поменули сте веома важну ствар која открива и потврђује који стварни интереси стоје иза пројекта надзиране независности Косова. Погледајмо ствар и из другог угла. Данас је Србија неоспорно демократска држава од које се политиком силе покушава отети део територије. А у покрајини Косово је по извештају амбасадора Ејдеа који је поднео СБ стање људских права Срба и неалбанаца „суморно и мрачно“. Значи да ако нам је мерило демократија и поштовање међународног права, онда се никако не може Србија кажњавати отимањем територије, а албанска национална мањина награђивати стварањем друге албанске државе на Балкану. Дакле, овде није реч о вредностима демократије и о поштовању међународног права, већ је очигледно реч о војно-безбедносним интересима САД о којима сам говорио.

Улога Ахтисарија и његов начин „посредовању“ између Срба и Албанаца није била нимало неутрална. Он је у једном моменту, као аргумент да се Србима одузме Косово, изнео увредљиву тврдњу да су „Срби криви као народ.“ Колико је, по Вашем мишљењу, Ахтисаријев арогантни „дипломатски стил,“ угрозио успех ових преговора?

– Ахтисари је када са ове дистанце посматрам преговоре имао два циља. Најпре Ахтисари се нереално надао да би Србија могла на неки закулисни начин ипак да прихвати независност Косова. Пошто сам му у првом разговору одмах распршио овакве наде, Ахтисари се окренуо другом циљу, а то је да што пре заврши преговоре и понуди решење које омогућава независност Косова. У остваривању тог циља он је више пута изгубио контролу и саопштио своја уверења која излазе из оквира општих начела и вредности демократског света. Све то је ипак довело да Генерални секретар УН у новој рунди преговора замени Ахтисарија са преговарачком Тројком коју су сачињавали представници Русије, ЕУ и САД. Познато је да су осим представника Русије остала два члана Тројке наставили да подржавају пројекат независности Косова. Додела Нобелове награде за мир Ахтисарију показује до ће западни ментори прављења ове лажне државе и даље вршити притисак на свим могућим пољима. Ахтисари ће остати упамћен и по томе што је он једини међународни посредник чији план није усвојен у Савету безбедности УН, али га западне земље на основу политике силе спроводе на Косову. Чули смо и изјаву секретара Нобеловог комитета Геира Лундестада који је узео такву слободу да оцени како независност Косова нема алтернативу, што најбоље сведочи шта је био прави разлог приликом одлуке да Ахтисари добије ову награду.

У току преговора Ви сте на многим домаћим и међународним скуповима као и у релевантним међународним институцијама и форумима, упозоравали да Косово не може бити третирано као јединствен случај, и да ће непринципијелно решење овог проблема довести до нарушавања темељних принципа међународног поретка. Таква упозорења САД и већина чланица ЕУ нису озбиљно схватиле. Недавни догађаји у Грузији, потврдили су, управо оно што је тврдила српска страна. Да ли би ова дешавања, без обзира на различита тумачења, могла, ипак, довести до постепеног “отрежњења” или, бар “корекције,” америчке и бриселске администрације у решавању питања Косова?

– Када су се САД упустиле у спровођење политике силе и најгрубље гажење међународног права, а ЕУ погнуте главе пристала да следи ово правно насиље, настале су последице на које смо упозоравали. Познато је да велике силе тешко мењају своју политику, а још теже преиначују своје погрешне одлуке. Они ће наставити према Србији да се понашају на овај начин све док виде до та њихова стратегија на крају може да им донесе победу у остваривање оног што су наумили. Русија је са своје стране захваљујући томе што је и сама велика сила успешно одбранила своје интересе у кавкаском региону. У нашем случају до отрежњења може довести дуготрајан и принципијелан отпор политици силе.

Већина политичких аналитичара сматра да сте Ви један од ретких српских политичара који своје политичко деловање базира на принципијелности. У тзв. реал-политици се сматра да принципијелисти углавном губе. Ви ипак, без обзира на јасну свест о

суморној реалности коју продукује политика силе, верујете да је демократским и правним средствима могуће одбрани Косово. На којим принципима се темељи снага Вашег демократског политичког уверења?

– Дугорочно гледано најбоље могуће резултате даје реал политика која се заснива на принципијелности. Наравно, то није лако постићи јер се углавном за реал политику везује сила а не принципи. Међутим, погледајмо како ствар изгледа када се као на примеру Косова спроводи политика силе, а газе сви принципи. Да ли ће се на овај начин доћи до стабилности и напретка, или се на овај начин криза само продубљује? Немогуће је на политици силе градити трајна и добра решења. Могло би се рећи да што више у решење неког проблема уносимо принципијелности то је самим тим и решење боље и функционалније. Искуство говори да је најчешће тешко доћи до сасвим принципијелних решења и да је неопходно уважавати да у реалности није увек могуће идеално помирити супротстављене интересе. Али је увек неопходно радити на постизању политичких компромиса који су у складу са општеважећим принципима.

Више пута сте наглашавали важност принципијелног става Руске Федерације у међународним односима, посебно сте истакли залагање тадашњег председника Путина. Како видите положај Србије у новим глобалним односима великих сила посебно РФ, Сад и Кине?

– У борби за очување Косова Русија је у потпуности бранила Повељу УН и са Србијом усагласила заједничку политику која се заснивала на поштовању међународног права. С друге стране, САД спровode политику силе коју следи ЕУ. Кина као стална чланица Савета безбедности имала је веома конструктивну и доследну политику да се мора пронаћи компромисно решење у складу са Резолуцијом 1244. Ове чињенице веома јасно говоре о улози ових великих сила у решавању најважнијег питања Србије, а то је очување њеног територијалне целовитости. Самим тим постављени су и видљиви параметри у односима са овим државама на основу којих морамо да се руководимо у одбрани наших државних и националних интересе.

С обзиром да Ви сматрате да су преговори о статусу Косова почели кад их није требало започети (неиспуњени стандарди) и да су окончани кад их нипошто није требало окончати (није дошло до консензуса преговарачких страна), који би, по Вашем мишљењу, био будући задатак српске државне политике у одбрани Косова?

Аргументи за европско решење косовског проблема

Пише: Војислав Коштуница
четвртак, 20 новембар 2008 17:07

Сматрам да је неопходно да Србија подигне тужбу против одређених држава. После признања Црне Горе и Македоније противправне независности Косова, јер како они кажу њих не обавезује саветодавно мишљење Међународног суда правде, још су очигледнији разлози да Србија поднесе тужбе пред овим судом. Таква порука би била јасна и показала би да нам је изузетно стало да се до краја боримо за Косово. Тужбе би зауставиле нова признања и то би онда отворило нови и већи простор да тражимо трајно, компромисно и историјски правично решење за нашу јужну покрајину.

Разговор са др Војиславом Коштуницом водио Маринко Лолић